

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه الزهرا (س)

دانشکده‌ی علوم اجتماعی و اقتصاد

پایان نامه

جهت اخذ درجه‌ی کارشناسی ارشد

رشته‌ی پژوهش علوم اجتماعی

عنوان :

"بررسی رابطه‌ی بین سرمایه فرهنگی و مدیریت بدن"

استاد راهنما :

دکتر خدیجه سفیری

استاد مشاور :

دکتر محسن گودرزی

دانشجو:

ندا گلپهاری

مهر ماه ۱۳۹۱

کلیه دستاوردهای این تحقیق متعلق به

دانشگاه الزهرا(س)

است.

" من ستایشگر معلمی هستم که اندیشیدن را به من بیاموزد نه اندیشه ها را"

مرتضی مطهری

تقدیم به :

هر آن کس که به من اندیشیدن آموخت و بیش از هر کسی تقدیم به "سرکار خانم افسانه قدرت"، دبیر فیزیک سال سوم دبیرستان و پیش دانشگاهی ام. چراکه اگر معلمی را آموختن اندیشیدن بنامیم و نه اندیشه ها، به یقین می توانم بگویم او اولین و تنها معلمی بود که در طی دوران تحصیل پیش از دانشگاهم داشتم. دستانش را می بوسم، بهترین آرزوها را بدرقه ی راهش می کنم و از صمیم قلب سپاسگزارش هستم.

سپاسگزاری

-انجام پژوهش حاضر در سایه‌ی راهنمایی‌ها و توجهات اساتید راهنما و مشاورم، خانم دکتر خدیجه سفیری و آقای دکتر محسن گودرزی صورت گرفت. سپاسگزار بذل دانش بی منتشان هستم.

- سپاس بیکران خود را به آقای علی خراسانی زاده تقدیم می‌کنم که مهربانی‌ها و راهنمایی‌های دلسوزانه و پدران‌اش تنها گرمی بخش روزهای سخت و پایانی تدوین پایان‌نامه ام بود.

- از آقایان دکتر عزت‌الله سام آرام و دکتر محسن ابراهیم پور و عباس عبدی نیز سپاسگزارم که در طول دوره‌ی تحقیق پاسخگوی سوالات گاه و بیگاهم بودند.

- همچنین از آقایان حسین نوری نیا و عزت‌الله سرابی و خانم‌ها اعظم رضایی و سمیه کریمی به خاطر لطفی که در معرفی پرسشگر، بازرسی کار پرسشگران و یا امر پرسشگری به من ارزانی داشتند، سپاسگزارم.

- و بالاخره مراتب سپاس خود را به تمام دوستان و عزیزانی ارزانی می‌دارم که هر یک به نحوی در این راه مرا یاری دادند و سهمی در به پایان رسانیدن این کار داشتند.

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی ارتباط میان سرمایه فرهنگی و مدیریت بدن در بین زنان و مردان ۲۰ تا ۵۹ سال ساکن تهران و با تکیه بر نظریات آنتونی گیدنز و پیر بوردیو انجام گرفته است. این پژوهش در واقع به دنبال یافتن پاسخ این سوال است که سرمایه فرهنگی، چگونه و طی چه مکانیسمی در ارتباط با مدیریت بدن قرار می گیرد و چه عوامل یا متغیرهای دیگری می توانند در جرح و تعدیل این ارتباط دخیل باشند. جمعیت نمونه‌ی این کار تحقیقی بر اساس فرمول کوکران و با بهره گیری از شیوه ی نمونه گیری تصادفی سیستماتیک انتخاب گردیدند که شامل ۳۵۰ نفر می شوند. همچنین روش تحقیق در این پژوهش، پیمایش و ابزار اصلی گردآوری اطلاعات در آن، پرسشنامه است.

نتایج حاصل از آزمون های همبستگی و تجزیه و تحلیل داده ها در این اثر، حاکی از وجود رابطه‌ی معنادار و مستقیم بین میزان سرمایه فرهنگی و مدیریت بدن و عدم وجود رابطه‌ی معنادار بین تصویر ذهنی از بدن و متغیر وابسته می باشند. همچنین یافته ها نشان می دهند که بین سن، جنس، وضعیت تاهل، دینداری و همچنین پایگاه اجتماعی اقتصادی (متغیرهای زمینه ای) با مدیریت بدن ارتباط معنادار وجود دارد. نتایج بدست آمده از تحلیل رگرسیون چند متغیری نیز گویای آن است که متغیرهای پایگاه اجتماعی اقتصادی و وضعیت تاهل در ترکیب با دیگر متغیرهای مستقل وارد شده در تحلیل، از قدرت لازم در پیش بینی میزان مدیریت بدن برخوردار نیستند و لذا از معادله ی رگرسیون حذف می گردند. ضمن اینکه پس از انجام تحلیل رگرسیون به تفکیک جنس، مشخص شد برای جنس مذکر، دو متغیر وضعیت تاهل و سرمایه ی فرهنگی به عنوان متغیرهای پیش بین در معادله‌ی رگرسیون باقی می مانند و برای جنس مونث نیز متغیرهای سرمایه فرهنگی، دینداری و جنس به ترتیب با بیشترین و کم ترین وزن، به عنوان متغیرهای پیش بینی کننده‌ی میزان مدیریت بدن مطرح می گردند.

واژه های کلیدی: مدیریت بدن، سرمایه فرهنگی، تصویر ذهنی از بدن

فهرست مطالب

فصل اول : کلیات تحقیق

۱.....	۱-۱- مقدمه
۲.....	۲-۱- طرح مساله
۴.....	۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق
۱۱.....	۴-۱- اهداف تحقیق
۱۴.....	

فصل دوم : بررسی ادبیات نظری و تجربی

۱۵.....	۱-۲- پیشینه ی نظری تحقیق
۱۶.....	۲-۱-۲- ادبیات نظری سبک زندگی
۲۰.....	۱-۲-۱-۲- مقدمه : سبک زندگی و مصرف
۲۰.....	۲-۲-۱-۲- تورشتاین و بلن
۲۲.....	۳-۲-۱-۲- جورج زیمل
۲۵.....	۴-۲-۱-۲- ماکس وبر
۲۸.....	۵-۲-۱-۲- پیر بوردیو
۳۱.....	۶-۲-۱-۲- آنتونی گیدنز
۴۸.....	۷-۲-۱-۲- ژان بودریار
۵۳.....	۸- ۲-۱-۲- آمیزه سبک زندگی و سرمایه فرهنگی
۵۷.....	۹-۲-۱-۲- تصویر ذهنی از بدن تعریفی از کیستی و هویت
۶۰.....	۱۰-۲-۱-۲- آمیزه سرمایه فرهنگی و تصویر ذهنی از بدن
۶۳.....	۱۱-۲-۱-۲- آمیزه سبک زندگی، مدیریت بدن و هویت
۶۵.....	۲-۲- پیشینه ی تجربی
۷۰.....	۱-۲-۲- تحقیقات خارجی
۷۰.....	۲-۲-۲- تحقیقات داخلی
۷۱.....	۳-۲-۲- جمع بندی تحقیقات داخلی
۸۱.....	۳-۲- چارچوب نظری
۸۳.....	

۸۶..... ۴-۲- فرضیات تحقیق
۸۷..... ۵-۲- مدل نظری

فصل سوم : روش شناسی تحقیق

۸۸.....
۸۹..... ۱-۳- تعریف مفاهیم
۸۹..... ۱-۱-۳- متغیر های مستقل
۸۹..... ۱-۱-۱-۳- سرمایه فرهنگی
۹۸..... ۲-۱-۱-۳- تصویر ذهنی از بدن
۹۹..... ۳-۱-۱-۳- جنسیت
۱۰۰..... ۴-۱-۱-۳- سن
۱۰۰..... ۵-۱-۱-۳- وضعیت تاهل
۱۰۰..... ۶-۱-۱-۳- شغل
۱۰۱..... ۷-۱-۱-۳- پایگاه اجتماعی اقتصادی
۱۰۳..... ۸-۱-۱-۳- دینداری
۱۰۵..... ۲-۱-۳- متغیر وابسته
۱۰۵..... ۱-۲-۱-۳- مدیریت بدن
۱۱۶..... ۲-۳- روش تحقیق
۱۱۷..... ۳-۳- جامعه ی آماری
۱۱۷..... ۴-۳- واحد تحلیل و مشاهده و سطح تحلیل
۱۱۷..... ۵-۳- روش نمونه گیری و حجم نمونه
۱۲۳..... ۶-۳- تکنیک گردآوری داده ها
۱۲۳..... ۷-۳- تکنیک های تجزیه و تحلیل داده ها
۱۲۴..... ۸-۳- روایی
۱۲۶..... ۹-۳- اعتبار

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده ها

۱۳۲.....
۱۳۳..... مقدمه
۱۳۴..... ۱-۴- توصیف داده ها
۱۳۴..... ۱-۱-۴- توزیع فراوانی سن بر حسب جنس
۱۳۵..... ۲-۱-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت
تاهل، پایگاه اجتماعی اقتصادی و دینداری
۱۳۶..... ۳-۱-۴- توزیع فراوانی تحصیلات بر حسب جنس

- ۱۳۸..... ۴-۱-۴- توزیع فراوانی دینداری بر حسب سن
- ۱۳۹..... ۴-۱-۵- توزیع فراوانی تصویر ذهنی از بدن بر حسب جنس
- ۱۴۰..... ۴-۱-۶- توزیع فراوانی تصویر ذهنی از بدن بر حسب دینداری
- ۱۴۱..... ۴-۱-۷- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سرمایه‌ی فرهنگی
- ۱۴۲..... ۴-۱-۸- توزیع فراوانی سرمایه‌ی فرهنگی بر حسب جنس
- ۱۴۳..... ۴-۱-۹- توزیع فراوانی سرمایه‌ی فرهنگی بر حسب سن
- ۱۴۴..... ۴-۱-۱۰- توزیع فراوانی سرمایه‌ی فرهنگی بر حسب سرمایه‌ی اقتصادی
- ۱۴۵..... ۴-۱-۱۱- توزیع فراوانی سرمایه‌ی فرهنگی بر حسب پایگاه اجتماعی اقتصادی
- ۱۴۶..... ۴-۱-۱۲- توزیع فراوانی دینداری بر حسب سرمایه‌ی فرهنگی
- ۱۴۷..... ۴-۱-۱۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مدیریت بدن
- ۱۴۸..... ۴-۲-۲- تبیین و آزمون فرضیات
- ۱۴۹..... ۴-۲-۱- بررسی فرضیات زمینه‌ای
- ۱۴۹..... ۴-۲-۱-۱- بررسی رابطه‌ی بین سن و مدیریت بدن
- ۱۵۰..... ۴-۲-۱-۲- بررسی رابطه‌ی بین جنس و مدیریت بدن
- ۱۵۱..... ۴-۲-۱-۳- بررسی رابطه‌ی بین پایگاه اجتماعی اقتصادی و مدیریت بدن
- ۱۵۲..... ۴-۲-۱-۴- بررسی رابطه‌ی بین وضعیت تاهل و مدیریت بدن
- ۱۵۳..... ۴-۲-۱-۵- بررسی رابطه‌ی بین دینداری و مدیریت بدن
- ۱۵۴..... ۴-۲-۲- بررسی فرضیات اصلی

- ۱۵۴..... ۱-۲-۲-۴- بررسی رابطه ی بین تصویر ذهنی از بدن و مدیریت بدن
- ۱۵۵..... ۱-۱-۲-۲-۴- بررسی رابطه ی بین تصویر ذهنی از بدن و ابعاد مدیریت بدن
- ۱۵۵..... ۱-۱-۲-۲-۴- الف- بررسی رابطه ی بین تصویر ذهنی از بدن و مراقبت های بهداشتی و پزشکی
- ۱۵۶..... ۱-۱-۲-۲-۴- ب- بررسی رابطه ی بین تصویر ذهنی از بدن و دستکاری های آرایشی و پزشکی
- ۱۵۷..... ۲-۲-۲-۴- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی به تفکیک ابعاد و مدیریت بدن
- ۱۵۷..... ۲-۲-۲-۴- الف- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی متجسد و مدیریت بدن
- ۱۵۸..... ۲-۲-۲-۴- ب- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی عینی و مدیریت بدن
- ۱۵۹..... ۲-۲-۲-۴- ج- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی نهادی و مدیریت بدن
- ۱۶۰..... ۳-۲-۲-۴- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی و مدیریت بدن به تفکیک ابعاد
- ۱۶۰..... ۳-۲-۲-۴- الف- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی و بعد مراقبت های بهداشتی و پزشکی
- ۱۶۱..... ۳-۲-۲-۴- ب- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی و بعد پوشش
- ۱۶۲..... ۳-۲-۲-۴- ج- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی و بعد کنترل وزن
- ۱۶۳..... ۳-۲-۲-۴- د- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی و بعد دستکاری های آرایشی و پزشکی
- ۱۶۴..... ۳-۲-۲-۴- ه- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی و بعد نمایش بدن
- ۱۶۵..... ۴-۲-۲-۴- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی و مدیریت بدن

۱۶۶.....	۴-۲-۲-۴- بررسی رابطه ی بین سرمایه ی فرهنگی و تصویر ذهنی از بدن
۱۶۷.....	۴-۳- تحلیل رگرسیون
۱۷۰.....	۴-۳-۱- تحلیل رگرسیون به تفکیک جنسیت

فصل پنجم : نتیجه گیری

۱۷۲.....	
۱۷۳.....	۵-۱- نتایج حاصل از مطالعات اکتشافی
۱۷۹.....	۵-۲- نتایج توصیفی
۱۸۴.....	۵-۳- نتایج نظری
۱۹۵.....	۵-۴- پیشنهادات
۱۹۷.....	۵-۵- موانع و محدودیت ها

- منابع و ماخذ

۱۹۹.....	- فهرست منابع فارسی
۱۹۹.....	- کتاب
۱۹۹.....	- مقاله
۲۰۲.....	- پایان نامه
۲۰۵.....	- فهرست منابع لاتین
۲۰۶.....	- فهرست منابع اینترنتی
۲۰۷.....	

- پیوست

۲۰۸.....	- راهنمای پرسشگر
۲۰۹.....	- سیر شاخص سازی و طراحی پرسشنامه (۱)
۲۱۲.....	- سیر شاخص سازی و طراحی پرسشنامه (۲)
۲۱۴.....	- سیر شاخص سازی و طراحی پرسشنامه (۳)
۲۱۵.....	- سیر شاخص سازی و طراحی پرسشنامه (۴)
۲۱۶.....	- سیر شاخص سازی و طراحی پرسشنامه (۵)
۲۱۹.....	- سیر شاخص سازی و طراحی پرسشنامه (۶)
۲۲۳.....	- سیر شاخص سازی و طراحی پرسشنامه (۷)
۲۳۰.....	- پرسشنامه پیش آزمون
۲۳۱.....	- پرسشنامه نهایی
۲۴۱.....	

فهرست جداول

۹۲.....	۱-۳- تعریف عملیاتی سرمایه فرهنگی
۹۳.....	۲-۳- تعریف عملیاتی سرمایه فرهنگی متجسد
۹۵.....	۳-۳- تعریف عملیاتی بعد مهارت سرمایه فرهنگی متجسد
۹۶.....	۴-۳- تعریف عملیاتی بعد دانش سرمایه فرهنگی متجسد
۹۷.....	۵-۳- تعریف عملیاتی سرمایه فرهنگی عینی
۹۷.....	۶-۳- تعریف عملیاتی سرمایه فرهنگی نهادی
۹۹.....	۷-۳- تعریف عملیاتی تصویر ذهنی از بدن
۱۰۳.....	۸-۳- تعریف عملیاتی پایگاه اجتماعی اقتصادی
۱۰۴.....	۹-۳- تعریف عملیاتی دینداری
۱۰۶.....	۱۰-۳- تعریف عملیاتی مدیریت بدن
۱۰۷.....	۱۱-۳- تعریف عملیاتی بعد مراقبت های بهداشتی و پزشکی مدیریت بدن
۱۱۰.....	۱۲-۳- تعریف عملیاتی بعد پوشش مدیریت بدن
۱۱۲.....	۱۳-۳- تعریف عملیاتی بعد کنترل وزن مدیریت بدن
۱۱۳.....	۱۴-۳- تعریف عملیاتی بعد دستکاری های آرایشی و پزشکی مدیریت بدن
۱۱۵.....	۱۵-۳- تعریف عملیاتی بعد نمایش بدن مدیریت بدن
۱۱۹.....	۱۶-۳- توزیع فراوانی سن بر حسب جنس
۱۲۱.....	۱۷-۳- توصیف متغیرهای معیار برای خوشه بندی
۱۲۳.....	۱۸-۳- توزیع بلوک های انتخابی بر حسب منطقه و خوشه
۱۲۵.....	۱۹-۳- محاسبه ی ضرایب آلفای کرونباخ
۱۲۸.....	۲۰-۳- تحلیل عاملی بعد دانش
۱۳۰.....	۲۱-۳- اختصاص وزن های درون گروهی و برون گروهی به گویه های بعد دانش سرمایه متجسد

۱۳۴.....	۱-۴- توزیع فراوانی سن بر حسب جنس
۱۳۵.....	۲-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت تاهل، پایگاه اجتماعی اقتصادی و دینداری
۱۳۶.....	۳-۴- توزیع فراوانی تحصیلات بر حسب جنس
۱۳۷.....	۱-۳-۴- توزیع فراوانی تحصیلات بر حسب جنس
۱۳۸.....	۴-۴- توزیع فراوانی دینداری بر حسب سن
۱۳۹.....	۵-۴- توزیع فراوانی تصویر ذهنی از بدن بر حسب جنس
۱۴۰.....	۶-۴- توزیع فراوانی تصویر ذهنی از بدن بر حسب دینداری
۱۴۱.....	۷-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سرمایه فرهنگی
۱۴۲.....	۸-۴- توزیع فراوانی سرمایه فرهنگی بر حسب جنس
۱۴۳.....	۹-۴- توزیع فراوانی سرمایه فرهنگی بر حسب سن
۱۴۴.....	۱۰-۴- توزیع فراوانی سرمایه فرهنگی بر حسب سرمایه اقتصادی
۱۴۵.....	۱۱-۴- توزیع فراوانی سرمایه فرهنگی بر حسب پایگاه اجتماعی اقتصادی
۱۴۶.....	۱۲-۴- توزیع فراوانی دینداری بر حسب سرمایه فرهنگی
۱۴۷.....	۱۳-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مدیریت بدن
۱۴۹.....	۱۴-۴- توزیع فراوانی مدیریت بدن بر حسب سن
۱۵۰.....	۱۵-۴- توزیع فراوانی مدیریت بدن بر حسب جنس
۱۵۱.....	۱۶-۴- توزیع فراوانی مدیریت بدن بر حسب پایگاه اجتماعی اقتصادی
۱۵۲.....	۱۷-۴- توزیع فراوانی مدیریت بدن بر حسب وضعیت تاهل
۱۵۳.....	۱۸-۴- توزیع فراوانی مدیریت بدن بر حسب دینداری
۱۵۴.....	۱۹-۴- توزیع مدیریت بدن بر حسب تصویر ذهنی از بدن

۱۵۵.....	۲۰-۴- توزیع مراقبت های بهداشتی و پزشکی بر حسب تصویر ذهنی از بدن
۱۵۶.....	۲۱-۴- توزیع دستکاری های آرایشی و زیبایی بر حسب تصویر ذهنی از بدن
۱۵۷.....	۲۳-۴- توزیع مدیریت بدن بر حسب سرمایه فرهنگی متجسد
۱۵۸.....	۲۴-۴- توزیع مدیریت بدن بر حسب سرمایه فرهنگی عینی
۱۵۹.....	۲۵-۴- توزیع مدیریت بدن بر حسب سرمایه فرهنگی نهادی
۱۶۰.....	۲۶-۴- توزیع مراقبت های بهداشتی و پزشکی بر حسب سرمایه فرهنگی
۱۶۱.....	۲۷-۴- توزیع میزان اهمیت به پوشش بر حسب سرمایه فرهنگی
۱۶۲.....	۲۸-۴- توزیع کنترل وزن بر حسب سرمایه فرهنگی
۱۶۳.....	۲۹-۴- توزیع دستکاری های آرایشی و پزشکی بر حسب سرمایه فرهنگی
۱۶۴.....	۳۰-۴- توزیع نمایش بدن بر حسب سرمایه فرهنگی
۱۶۵.....	۳۱-۴- توزیع مدیریت بدن بر حسب سرمایه فرهنگی
۱۶۶.....	۳۲-۴- توزیع تصویر ذهنی از بدن بر حسب سرمایه فرهنگی
۱۶۷.....	۳۳-۴- گزارش خلاصه مدل رگرسیون
۱۶۸.....	۳۴-۴- آزمون تحلیل واریانس
۱۶۸.....	۳۵-۴- ضرایب رگرسیون متغیرهای وارد شده در تحلیل
۱۷۰.....	۳۶-۴- خلاصه گزارش مدل رگرسیون به تفکیک جنسیت
۱۷۵.....	۱-۵- معرفی ابعاد سرمایه فرهنگی
۱۷۸.....	۲-۵- معرفی ابعاد مدیریت بدن
۱۷۹.....	۳-۵- مقایسه میانگین گویه های سرمایه متجسد
۱۸۰.....	۴-۵- مقایسه درصد فراوانی دسترسی به گویه های

- ۱۸۰..... ۵-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب موافقت
یا مخالفت با جراحی زیبایی
- ۱۸۱..... ۵-۶- توزیع درصد فراوانی پاسخگویان بر حسب
مهم‌ترین دلیل مخالفت با جراحی زیبایی و مهم‌ترین
انگیزه اقدام به جراحی زیبایی
- ۱۸۲..... ۵-۷- توزیع درصد فراوانی پاسخگویان بر حسب
مهم‌ترین انگیزه کنترل وزن
- ۱۸۳..... ۵-۸- مقایسه میانگین ابعاد متغیر وابسته و مستقل
بین زنان و مردان

فهرست اشکال

۱-۲- مدل بور دیو

۴۶.....

فصل اول

کلیات تحقیق

بحث از بدن آدمی تا حدود سه دهه قبل هنوز وارد مباحث جامعه‌شناسی نشده بود و جالب اینجاست که این بحث در حالی مهجور واقع می‌شد که شاید در هیچ زمینه‌ای به اندازه بدن، مناقشات و مباحث دینی و غیر دینی صورت نمی‌گرفت. اما رویکرد کلی حاکم بر این بحث‌ها به گونه‌ای بود که، موجب طرد بدن جاندار و سخنگویی می‌شد که با تار و پود خود زندگی روزمره را حس می‌کرد و محمل تجارب آدمیان در این عرصه بود. این مباحث عمدتاً سویه‌ای متأثر از دوگرایی دکارتی و الهیات مسیحی داشتند و لذا به بدن به عنوان موجود مزاحمی که مانع از ترقی روح انسانی یا تکامل فردی او می‌شد، می‌نگریستند. در واقع در دهه هشتاد میلادی است که می‌بینیم بدن نیازهای جسمانی و بدن آمیخته به گوشت و خون، در ادبیات جامعه‌شناسی به صدا در می‌آید (اباذری و حمیدی، ۱۳۸۷: ۱۵۷).

میشل فوکو، نظریه پرداز اجتماعی فرانسوی از اولین و مهم‌ترین کسانی است که به بدن به مثابه محصولی اجتماعی و فراتر از عناصر زیستی نگاه می‌کند. توجه او به تاریخ حرفه پزشکی و پرداختن وی به بدن انسان به عنوان موضوعی که دستمایه اعمال کنترل و مداخله پزشکی قرار می‌گیرد و نیز تحلیل‌های وی در مورد نظارتی که توسط دولت، کلیسا و پزشکی به خصوصی‌ترین فعالیت‌های بدنی یعنی امور جنسی انسان اعمال می‌شد به ایجاد تخصص جدیدی در عرصه جامعه‌شناسی به نام جامعه‌شناسی بدن^۱ منجر شد (Cockerham, 2001) به نقل از احمد نیا، ۱۳۸۴).

در واقع بعد از فوکو ادبیاتی غنی حول محور بدن بوجود آمد که بویژه با ظهور کتاب "بدن و جامعه"^۲ اثر برایان ترنر^۳ شکلی جدی و اختصاصی به خود گرفت. جامعه‌شناسی بدن به جریان داشتن نوعی بازخورد قائل است که طی آن محیط‌های اجتماعی بدن‌ها را می‌سازند و این ساخته شدن بدن‌ها به نوبه خود بر رفتار اجتماعی تاثیر می‌گذارد و رفتار اجتماعی نیز باز بر تحولات و تغییرات بدنی موثر واقع می‌شود (Annandale, 1998: 57 به نقل از همان). به تعبیری می‌توان گفت کانون توجه جامعه‌شناسی بدن

¹ Sociology of Body

² The Body and Sociology

³ Bryan Turner

این است که بدن های ما چگونه تحت تاثیر عوامل اجتماعی قرار دارد و ما نیز در این تحقیق بر آنیم تا مشخص کنیم سهم سرمایه فرهنگی به عنوان یکی از مهم ترین عوامل اجتماعی، در تبیین رفتارهای مرتبط با بدن چقدر است.

تاملی بر رویکردهای جامعه شناختی بدن اذعان می دارد، در دنیای متجدد کنونی نه تنها نمی توان بدن را صرفا به عنوان موجودیتی فیزیولوژیکی در نظر گرفت بلکه باید به آن به مثابه یک مقوله ی اجتماعی نگریست که از دوران کودکی و طی فرایند اجتماعی شدن شکل می گیرد و تحت تاثیر بازتابندگی عصر جدید نیز تغییر می پذیرد. به عبارت دیگر بدن که زمانی جایگاه روح شمرده می شد و زمانی نیز مرکز نیازهای ناپسند گمراه کننده، اینک با توجه به دامنه وسیع امکاناتی که جهت دستکاری، کنترل و نظارت بر ظواهر زندگی وجود دارد، از هر لحاظ در اختیار تاثیرات بازتابی جامعه امروزی قرار گرفته و به ابزاری تبدیل شده است که افراد بوسیله آن به ایجاد، انتقال و حتی تغییر معنا می پردازند و در نتیجه بیش از هر زمان دیگری قادرند با توسل به شیوه های گوناگون مبتنی بر بدن، با یکدیگر تعامل برقرار سازند.

از سوی دیگر مفهوم بدن چنان با تعاریف ذهنی ما از هویت و خویشتن آمیخته است که معمولا وقتی ناخودآگاه از خود سخن می گوئیم کلیت ذهنی و جسمی خویش را توأمان در نظر داریم(باذری و حمیدی، ۱۳۸۷: ۱۲۹). و این بدان معناست که در دنیای مصرفی امروز با توجه به گستره ی متنوع انتخاب هایی که ولو در چارچوب محدودیت ها، در پیش روی همگان قرار دارد، سیمای ظاهری هر فرد و شکل جسمانی او شاید بیش از هر چیز دیگری، پاسخی است برای این پرسش که من کیستم؟! به بیانی دیگر می توان گفت امروزه افراد برای ایجاد و انتقال معانی دلخواه و مورد نظر خود، از بین گزینه های بیشماری که جهت دستکاری و نظارت بر بدن و ظاهر جسمانی شان دارند، دست به انتخاب می زنند و بدینوسیله سعی دارند تصویری دلخواه از خویش را برای دیگران روایت کنند.

حال اگر کلیه اقداماتی را که جهت نظارت و دستکاری ویژگی های ظاهری و مرئی بدن انجام می شود، تحت مفهوم مدیریت بدن گرد آوریم، با مساله ی پراکندگی گونه های مختلف مدیریت بدن روبرو خواهیم شد که دامنه وسیعی از فعالیت ها را در بر می گیرد. روش های مختلف کنترل وزن از قبیل انجام فعالیت های ورزشی؛ استفاده از رژیم های غذایی و یا مصرف دارو، مراقبت های پزشکی از قبیل معاینات ویژه تشخیص سرطان پستان یا معاینات چشم پزشکی و دندان پزشکی، امور آرایشی و پیرایشی، جراحی های زیبایی، الگوهای متنوع پوشش و همچنین نمایش بدن در سطوح مختلف بهنجار یا نابهنجار، همگی گستره ی انتخاب هایی را در